

Глушко А.Д., к.е.н., доцент  
Матяш Т.В., Токаюк Л.О., магістранти  
*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»  
(м. Полтава, Україна)*

## **ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ**

Пандемія спричинила негативний вплив не тільки на рівень економічної й національної безпеки, а й на доходи та споживання, умови ведення бізнесу (критичне зниження попиту та втрата ринків збуту, погіршення фінансового стану підприємств) й ін. [1]. В цьому контексті питання забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання як основи їх дієздатності, захищеності від деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз набуває особливої актуальності.

Аналіз наукових підходів до трактування поняття «фінансова стійкість» дає можливість зробити висновок про багатогранність цієї категорії [2]. Найбільш адаптованим до сучасних умов вважаємо підхід до розуміння фінансової стійкості як узагальнювальної якісної оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання, яка відображає основні тенденції зміни фінансових відносин під впливом найрізноманітніших чинників, як внутрішніх, так і зовнішніх, і виражається в кредитно- та платоспроможності підприємства, а також у постійному зростанні прибутку й капіталу за мінімального ризику [3, с.224].

Існує ряд чинників, які впливають на рівень фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Зокрема, до зовнішніх чинників вітчизняні та зарубіжні науковці відносять економічну та політичну ситуацію, рівень конкуренції та технологічного розвитку, платоспроможність покупців та ін. Внутрішні чинники включають розмір фінансових ресурсів, структура витрат та їх динаміка в порівнянні із прибутком, систему менеджменту тощо. Водночас, маючи високий рівень фінансової стійкості, підприємство є стійким до негативних впливів бізнес-середовища.

Проте існує чинник, який складно передбачити та спрогнозувати майбутні наслідки – надзвичайні ситуації. Таким прикладом є пандемія COVID-19, яка спричинила комплексний негативний вплив на здоров'я людей, політичну й економічну ситуацію у світі. Пандемія обумовила вжиття кардинальних дій майже в усіх країнах світу, в тому числі й Україні: запровадження санітарно-епідеміологічних заходів (карантинні зони, скасування масових заходів, закриття навчальних та культурно-розважальних закладів); встановлення обмеження виїзду за кордон, в'їзду до країни, пересування всередині країни; зростання ролі державного управління в надзвичайних умовах; обмеження трудової діяльності; введення дистанційної форми праці та освіти. Зазначені заходи спричинили зниження економічної активності населення, уповільнення економічного розвитку країни, і, як наслідок, падіння рівня фінансової стійкості суб'єктів господарювання [4].

В цілому упродовж січня-червня 2020 р. серед основних секторів економіки відбулося зростання лише обсягу обороту роздрібною торгівлі – на 3,0% (зростання на 10,5% у січні-червні 2019 року). Водночас інші види економічної діяльності показали скорочення: сільське господарство – на 18,7% (зростання на 5,8% у січні-червні 2019 року); обсяг вантажообігу – на 19,6% (зростання на 3,4% відповідно), обсяг пасажирообігу – на 55,9% (зростання на 3,0% відповідно), оптовий товарооборот – на 0,5% (падіння на 0,2% відповідно); промислове виробництво – на 8,3% (зростання на 1,3% відповідно); будівництво – на 5,5% (зростання на 25,3% у січні-червні 2019 року) [5, с. 7].

Пандемія внесла корективи у функціонування всіх галузей національної економіки. Проте рівень її впливу на фінансову стійкість суб'єктів господарювання варіювався в залежності від розміру підприємств, видів проваджуваної діяльності. В період посиленних карантинних обмежень мікро- та малі підприємства були вимушені призупинити свою діяльність, дотримуючись вимог чинного законодавства, що послабило їх фінансовий стан.

Водночас, знизився рівень фінансової стійкості і великих промислових підприємств. Адже вимушеним заходом в умовах обмежень стало скорочення персоналу, що негативно вплинуло на результати діяльності таких суб'єктів господарювання.

Розглядаючи вплив пандемії в розрізі видів діяльності, правомірно відмітити найбільше зниження рівня фінансової стійкості підприємств роздрібною торгівлі, готельного та ресторанного бізнесу. Транспортна галузь також зазнала великих збитків у зв'язку зі зниженням обсягу пасажирообігу внаслідок карантинних обмежень.

Разом з тим, пандемія COVID-19 стала поштовхом для суб'єктів господарювання у напрямку пошуку і впровадження нестандартних, креативних заходів нарощення обсягів діяльності, підвищення фінансової стійкості. Суб'єкти господарювання активно освоюють мережу Інтернет (створюють власні сайти, сторінки у соціальних мережах), налагоджують діяльність працівників он-лайн, забезпечують комфортну і безпечну доставку необхідних товарів до споживачів. Вживаючи належні заходи для забезпечення стабільної діяльності, необхідні за існуючих обставин, суб'єкти господарювання повинні пам'ятати, що подальша нестабільність умов бізнес-середовища може спричинити негативний вплив на результати діяльності та фінансовий стан, характер та наслідки якого на поточний момент визначити неможливо [6].

Таким чином, пандемія COVID-19 засвідчила недосконалість кризового менеджменту підприємств, неготовність до ефективної боротьби з масштабною епідемією [7], та створила ряд різнопланових загроз фінансовій стійкості суб'єктів господарювання. Зниження рівня фінансової стійкості підприємств чинить негативний вплив на економічну ситуації в Україні в цілому. Тому першочерговим завданням на макро-, мезо- та мікрорівнях управління є розроблення та впровадження заходів забезпечення стійкості суб'єктів господарювання.

#### **Список використаних джерел**

1. Onyshchenko S., Hlushko A., Yanko A. Role and importance of information security in a pandemic environment. *Economics and Region*. 2020. №2 (77). P.103–108.
2. Глушко А.Д., Ярута К.О. Власний оборотний капітал в системі забезпечення фінансової стійкості підприємства. Тези 71-ої наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету (Полтава, 22 квітня – 17 травня 2019 р.). Полтава: ПолтНТУ, 2019. Том 2. С. 408–409.
3. Старкіна М.О., Гаватюк Л.С. Фінансова стійкість підприємства як основний показник фінансового стану. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. №38. С. 223–227.
4. Onyshchenko S., Hlushko A. The impact of the COVID-19 pandemic on the socio-economic security of Ukraine. XIII Міжнародна науково-практична конференція «Академічна та університетська наука – результати та перспективи» (10 грудня 2020 р., м. Полтава). Полтава: НУПІ. – С.
5. Україна: вплив COVID – 19 на економіку і суспільство (бачення постпандемічного розвитку у 2020–2024 рр. очима експертів та молоді): консенсус – прогноз. Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування. Київ, 2020. 50 с.
6. Білаш Ю.В. Вплив пандемії коронавірусу на фінансовий стан українських підприємств. 2020. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=3804> (дата звернення: 03.04.2021р)
7. Onyshchenko S., Yanko A., Hlushko A., Sivitska S. Conceptual principles of providing the information security of the national economy of Ukraine in the conditions of digitalization. *International Journal of Management (IJM)*. 2020. Volume 11, Issue 12. P. 1709–1726.